ZİNCİRLİ HÜRRİYET

12 Nisan 1947

Cumartesileri çıkar haftalık siyasi gazete

Sene: 1 Sayı: 2

Bu Halkın siyasî şuuruna inanmak istemiyenlerin neler göreceklerini göreceğimiz günler yakındır !

Recep Peker İzmir nutkunda şöyle dedi:

« — Polis vazife ve salâhiyetleri kanunu n u n 18 inci maddesi bize dilediğimiz vatandaşı sorgusuz sualsiz, muhakemesiz, kararsız hürriyetten mahrum etmek imkânını vermektedir amma, biz bu maddeyi bugüne kadar yalnız bin altı yüz bilmem kaç vatandaş üzerinde tatbik ettik!..» diyor.

Yine «Recep Peker» in söylediğine göre, bu bin altı yüz küsur vatandaş da, bu vatana muzır olan kimselermiş! Aleyhlerinde müsbet delil bulunan vatan düşmanlarını cezaların en ağırlarına çarptırmanın kanunî müeyyedeleri bol bol mevcudken, « zabıta vazife ve salâhiyetleri kanunu» nun o mahud 18 inci maddesine neden lüzum görülüyor?

BİZ ANLARIZ!..

Eğer mutlaka karşılık vermeye zorlanırsa, « Recep Peker» bu suali ancak şöyle cevaplandıracaktır sanıyoruz:

« — Efendim, bazı insanlar vardır ki, elimizde aleyhlerinde delil bulunmamasına rağmen, biz onalrın casus veya komünist olduklarından eminizdir. Zira biz ve bizim polisimiz öylelerini gözlerinden, kaşlarından, yürüyüşlerinden, bakışlarından, duruşlarından, burunlarındaki kılların sayısından, ve boyunlarındaki kıravatın renginden anlarız. Zira biz ve polisimiz, insanların zamirini bir bakışta filme çeken ilâhî birer rontgen kerametine sahibizdir. Bu işin açıklanması yüksek siyasete uymıyan mukaddes ve atomik sırrı ise, tıpkı iktidar gibi, bir türlü başkalarına veremiyeceğimiz bir şeydir.»

Karşımızdaki insanın, hiçbir ikna unsuruna dayanmıyan iddiası, sizi, o 18 inci madde önünde tedhiş duymaktan kurtaramaz sanırız.

Bizce bir memlekette öyle kanunların mevcud olması, hükûmet diliyle ancak şöyle anlatılabilir:

« — Efendim, benim elimde dolu bir tabanca var. Bu tabancanın namlusu daima senin kalbin üzerine dayalı duracak. Fakat korkma, ben atmıyacağım!..»

Eğer böyle bir tevilin cevabını arıyorsanız, lütfen, gazetemize isim olarak koyduğumuz kelimeleri tekrarlayınız: Zira buna düpe düz: «Zincirli Hürriyet» derler....

« Recep Peker» , bu kanunla hürriyetleri ellerinden alınmış vatandaşların, yalnız bin altı yüz yetmiş dokuz kişiden ibaret bulunduklarını söylemektedir. Ve işte, bu mertebe suiistimale uğratılması yüzündendir ki, adına rakam denilen müessir silâh, Recep Pekerin nutkunda tam bir iflâsa uğramaktadır. Faraza Mareşal Çakmağı, Celâl Bayarı, Adnan Menderesi, Refik Koraltanı, Fuad Köprülüyü, Hikmet Bayuru, hülâsa muhalefet dirijanlarının bu çaptaki kıymetlerini, ve Türk basınının muhalefet safındaki cins şahsiyetlerinin en çok yarım düzünesini toplayıp deliğe tıkınız, ve ondan sonra millete dönüp:

« — Biz salâhiyetimizi yalnız üç düzüne adama karşı kullandık. Bu milyonda bir demektir, kırk yılda bir demektir, devede kulak demektir, deryada damla demektir!..» Deyiniz..

O ZAMAN KİM KALIR?

Şüphesiz haksız da çıkmazsınız: Zira ondan sonra, bu memlekette uzunca bir zaman için bu iddianızı cins ve olgun bir cesaretle, bilgi ile, zekâyla tahrip edecek insan kalmamış demektir.

Takdirle belirtmek lâzımdır ki, Celâl Bayar, Recep Pekerin bu konudaki rakamlarını da, şâhane bir karşılıkla çürüttü. Bugün Amerikaya gidiniz: «Türkiyede demokrasi yoktur!» deyiniz. Ve şayed sizden:

NEYLE İSBAT EDERİZ?

Bunu neyle isbat edersin?» Sualini sonran da çıkarsa, bilmukabele şu sözleri söyleyiniz:

« — Türk Demokrat Partisi lideri Celâl Bayar:

« Biz memlekette, vatandaş hürriyetini, sorgusuz, sualsiz, muhakemesiz, kararsız tahdid eden kanunlar bulunmasını caiz görmemekteyiz!..» Diyor. Soranz size, bir Demokrat Parti liderinin bu kadar tabii, bu kadar tedihî insan haklarını müdafaa etmek uğrunda mücadele açmak zaruretinde kaldığı bir memlekette demokrasinin varlığından bahsolunabilir mi?»

Evet, bu sözleri söyleyiniz, ve görünüz ki, Amerikanın değil halkı, hattâ «Truman» ı ile, «Marşal» ı ile, " Börns,, ü ile, o halka göre «Sağcı» sayılan hükûmeti bile size:

« — Pes!!» diyecektir..

BİZ KAZANMAMIŞMIYDIK?

« Celâl Bayar» bir aralık:

« — Hep biliyorsunuz ki, dedi, İstanbulda Millet vekili seçimlerini tamamiyle partimiz kazanmıştı!.»

O bunu söylediği zaman, «Atatürk» heykelinin nezareti altındaki «Cumhuriyet» meydanını dolduran, — «Anadolu» gazetesine göre (500), «Cumhuriyet» gazetesine göre (5000), «İzmir gazetesine göre (50000), ve bize göre — « Ege» nin satılmamış, ürkütülememiş, korkutulamamış, bütün vatandaşları; burnumuzun direğini şimdi bile sızlatan masum bir heyecanla dalgalanarak şöyle haykırdılar:

İZMİR ŞEHRİNİN CEVABI

«Biz de... Biz de kazanmıştık Celâl Bayar... Biz de!..»

O anda, bu halkın siyasî hakları üzerindeki canmuslu, ince, masum, ve şuurlu kıskançlığını belirten bu uğultu karşısında, bu halkı siyasi şuursuzlukla itham edenleri merhametle düşündük: Zira yalnız o andaki manzarasından, ve şuurlu teessüründen bile belliydi ki bu halk, kendisini siyasî şuursuzlukla itham edenlere siyasî şuur terbiyesi ve hattâ siyasi şuur dersi verecek bir heybetli olgunluk seviyesindedir.

Biz bunu gördük, Buna inanmayanların neler göreceklerini de, nesiz sorun, ne biz söyliyelim!

Amerikan yardımını bizde kimler istiyor?

Mehmet-Ali AYBAR

Yardım sözünün arkasında gizlenen Amerikan menfaat örgülerinin neler olduğunu yer yüzünde bizlerden başka bilmiyen kalmadı. Âlem öğrendi ki, Amerika sulhü korumak bahanesiyle dünyaya hâkim olmak gayesini güdüyor; ve tek rakibi Sovyet Rusyayı ne pahasına olursa olsun saf harici etmek için hazırlanıyor. Bu uğurda Amerika icabederse, üçüncü bir dünya harbini göze alacak, hattâ onu bizzat kendisi açacaktır. Çünkü Roosevelt'in ölümünden sonra Amerikan siyasetine veçhe veren büyük sermayedarlar gurubu, kendilerine dünya pazarlarını serbestçe istismar imkânlarını verecek bir harbin, neticede masraflarını kurtarıp kâr bırakacağını hesaplamışlardır. Ve yine âlem öğrendi ki, Amerikalılar dünyanın stratejik noktalarını bu maksatla şimdiden ele geçirmeğe çalışıyorlar. Şayet bu stratejik noktalardan biri de Türkiye olmasa idi bütün bu Amerikan manevraları bizi doğrudan doğruya ilgilendirmezdi. Fakat ne çare ki, bu noktalardan biri Türkiyedir. ve Türkiye olunca da işin rengi değişmektedir. Çünkü bu manevraların ucunda bizim istiklâlimiz, bizim şerefmiz, bizim hayatımız vardır. Evet, istiklâlimiz ve hayatımız: Yüzelli milyon dolara mukabil Amerika istiyor ki, derhal nufuzu altına girelim ve yarın Amerikan menfaatleri uğrunda ölelim.. Yardım sözünün yaldızı altına gizlenen hakikat, bütün çıplaklığı ile işte budır.

O halde diyeceksiniz, nasıl oluyor da radyoları, gazeteleri, resmî ve gayri resmî ağızlariyle, bu memleket evlâdlarından mürekkep bütün bir zümre, Amerikan yardımından minnet ve şükranla bahsediyor?

Bu suale cevap verebilmek için, evvel emirde Sovyet tehdidi hakkında söylenenleri hakikate uygun bir şekilde kıymetlendirmek lâzımdır. Herkes biliyor ki, bugün Sovyet Rusya bize dost bir siyaset takip etmiyor. Bunun sebebini ve menşeini aramağa lüzum yoktur. Sebep ve menşei ne olursa olsun son zamanlarda Sovyetler bize düşman bir tavır takınmışlardır: Bazı Şark vilâyetlerimizi istiyorlar, Boğazlarda üsler istiyorlar. Bunları hepimiz biliyoruz. Yalnız çoğumuzun bilmediğimiz bir nokta var: Sovyetler bugün, bu düşmanca emellerini gerçekleştirecek durumda değillerdir. Uzun bir harpten bitkin bir halde çıkmışlardır. Bellerini doğrultmaları için, asgarî altı yedi seneye muhtaçtırlar. Binaenaleyh bir korkuluk gibi gösterilen, şu menfur Sovyet talepleri, hakikatte siyasî bir blöften ibarettir.

Fakat tutalım ki, bu hesaplar yanlıştır da, Sovyetler bize hemen bugün saldırdılar. Bu takdirde, ortada henüz fol yok yumurta yok iken yardımda bulunmağı teklif eden Amerikalılar ve hattâ İngilizler derhal yanımızda yer alacaklardır. Çünkü Türkiye, Orta Şark petrollerinin ve Akdenizin, yani bu bölgelerdeki Amerikan ve İngiliz menfaatlerinin kilididir. O kilid açıldı mı, Orta Şarktaki ve Akdenizdeki menfaatler de çözülüverir..

Bundan şu netice çıkıyor: Bugün bir vehim uğrunda istiklâlimize veda ediyoruz; ve yarın başkaları hesabına ölmeği şimdiden kabulleniyoruz.

Peki diyeceksiniz, bizi bu duruma sokanlar kimlerdir? Ve niçin bu duruma sokuyorlar?

Amerikan yardımını nimet sayanların başında Halk Partisinin zimamdarları gelir. Bu zatlar kendilerine göre şöyle bir hesap yapmışlardır. Demişlerdir ki: « Demokrasi diye feryad etmelerine rağmen, dünyanın şu kararsız vaziyetinde, Amerikalılar da İngilizler de, tıpkı Frankoyu tuttukları gibi, bizleri de pekâlâ tutabilirler. Çünkü bizim yerimize geçeceklerin, bilfarz Demokratların müstakil bir siyaset takip etmelerinden Amerikalılar da İngilizler de endişe duyarlar. Zaten İngilizler müttefikimizdir. Amerika da İngilizlerin müttefikidir. Dostlarımızın dostu bizim de dostumuz olur. Kaldı ki, Amerikada Sovyet düşmanlığı alıp yürümekte, harp hazırlıkları yapılmaktadır. Eğer yarınki harpte Amerikalıların tarafından olmağı ve şimdiden Amerikan emellerine hizmet etmeği kabul edersek Amerikan yardımiyle daha sekiz on sene yerimizde kalırız..»

Hesapları doğru çıktı. Sovyetlere karşı harbe hazırlanan Amerika, Türkiye denen bu sıçrama tahtasını ele geçirmek için biraz kesesinden biraz da demokratik idealinden fedakârlık yaptı. Halk Partililer istikballerinden artık emindirler.

Amerikan yardımına söz söyletmiyen bir ikinci zümre de, bu memleketin büyük karaborsacılarıdır. Bunların yaptığı hesap da şudur: «Amerikan yardımı serbest ticaret demektir. Bakınız, henüz daha yardım başlamadan müdahale başlamıştır. Amerikan hükûmeti, gümrük resimlerinin indirilmesi için, hükûmetimize resmen müracaat etmiştir. Faaliyetimize az çok gem vuran bütün tahdidler kısa bir zamanda tamamiyle ortadan kalkacaktır. Amerikan sermayesi memlekete girecek; çoğunu onlar kazansalar bile, biz karaborsacılara da her halde şim dikinden fazla kâr kalacaktır..»

Karaborsacıların hesabı da doğrudur. Amerikan yardımiyle girecek yabancı sermayeden, çöplenen ve tüylenenlerin mutlaka apartımanları çoğalacak, bankadaki hesapları kabaracaktır. Amma buna mukabil bu memleketin zavallı halkı esaret zincirinden bir daha kurtulamıyacakmış... Ne çıkar. Bu memleket halkının nasibi asırlardır zaten bu değil midir? Zincirde olduktan sonra, ister Ağanın zincirinde ol, ister karaborsacının, ister Halk Partisinin, ister Amerikalıların. Fark etmez. Zincir hep zincirdir. Belki yabancı zincir birazcık daha ağır gelir..

Nihayet, bir de yardıma taraftar olup da, ne Halk Partili, ne de karaborsacı olmıyanlar vardır: Bunlar Amerikan muhipleridir. Hani bu memlekete Amerikan gözüyle bakan; millî menfaat derken Amerikan menfaatini düşünen; ve Amerikan yardımından söz açarken: « İstiklâl meselelerinde çok hassas olan Türk vatandaşları tamamiyle müsterih olabilirler. Amerikan hareketinde hiç bir hususi menfaat gayesi, hiç bir hususi hesap, hiç bir tahakküm emeli yoktur» diye, tıpkı bir Amerikalı gibi bize teminat verenler yok mu? Bunlar işte onlardır. Bu zatların bu işteki kârını ise varın artık siz düşününüz..

Bu elim vaziyet karşısında, Atatürkün, Cumhuriyeti ve istiklâli Türk gençliğine emanet ederken söylediği o unutulmaz sözleri ve bu sözler arasında şu cümleyi ibret ve dehşetle hatırlamamak kabil midir?

« İstikbalde dahi seni bu hazinenden mahrum etmek istiyecek dahilî ve haricî bedhahların olacaktır...»

Hayata Karşı Beşer :

Bizim Halk partisi kemana benzer

H. Partisi nasıl tutulur, nasıl çalınır ?

C. H. P. Seçim kanuniyle vatandaşın serbest rey verme hakkını, Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanuniyle mesken ve şahıs masuniyetini, İçtimaat-ı umumiye Kanuniyle toplanma hürriyetini, İş kanuniyle serbest sendika kurma ve grev yapma hakkını, Basın Kanunile yazı ve söz hürriyetini, Sıkıyönetimi daima faaliyette tutmak suretiyle sivil mahkemede muhakeme edilme ve serbest müdafaa hakkını ya kayıt altına alır, yahut da hiç tanımaz. Bir yandan bu su katılmamış, bu yüzde yüz kökü dışarda Nazi metadlarını tatbik eder, bir yandan da içeriye ve dışarıya karşı sol görünmeğe çalışır. Bakarsınız, günün birinde C.H.P. li bir başyazar, «Halk Partisi Sosyalisttir » der.

Başka bir gün F. R. Atay « Türkiyede Halk partisinden daha sol parti yoktur » diye yazar. Millet Meclisinde Halk partili Millet vekilleri sol tarafa oturur, bunların, gürültü, alkış, gülüşme, takdir veya tezyif seslerini, partinin resmî gazetesi Ulus, hep «soldan gürültüler », « soldan alkışlar », « soldan gülüşmeler », « soldan bravo sesleri », «soldan, anlıyamazsın, kafanda rahatsızlık var sesleri » diye nakleder.

Bu manzara, bana, bir İngiliz İşçi Milletvekilin kendi partisi hakkında söylediği sözü hatırlattı; bunu, küçük bir isim değişikliğiyle, C. H. P. için de aynen kullanabilirsiniz :

« Bizim Halk Partisi kemana benzer. sol elle tutulur, sağ elle çalınır.»

BEŞER

Gözümüze batanlar

ACELE IŞE ŞEYTAN KARIŞIR

29 Mart tarihli Cumhuriyette Nadir Nadi Demokratların ara seçiblere iştira ketmemelerini doğru bulmuyor. Bu onun hakkıdır. Tabiî söylediklerini tatminkâr bulup bulmamak ta bizim hakkımız olduğu gibi. Nadir Nadi diyor ki: Demokratlar seçim kanununu kifayetsiz buldukları için seçimlere girmiyorlar. Evet seçim kanunu kifayetsizdir. Halk Partililer arasında da bunu kabul edenler var. Elbette ki bir gün bu kanun değişecektir. Amma bu değişikliği alelacele yapmak doğru olmaz. Bugünkü kanunun bütün kötülükleri alelacele yapılmış olmasından ileri geliyor. Kaldı ki, Meclis tatildir. Onun için hükûmetin eldeki kanunun müsaadesi nisbetinde aldığı teminat tedbirleriyle iktifa ederek, Demokratlar seçimlere girmelidirler..

Şu halk Partililerin durendişliğine, temkinine, teennisine hayran olmamak kabil değil. Atalar sözüdür: Acele işe şeytan karışır. Bakınız eldeki kanun, çeyrek asrın tecrübelerini taşıdığı halde, ne kadar noksan tarafları çıktı. Yenisini de hiç olmazsa bir çeyrek asırda meydana getirmeliyiz ki, esaslı bir şey olsun. Öyle altı ayda bir senede, seçim kanunu mu değişir hiç? Hem sonra unutmamalıdır ki, değişecek olan yalnız kanun maddeleri değil. Halk Partili Millet Vekilleridir de.. İrişir menzili maksuduna aheste giden..

AMERİKAYI HOŞNUT ETMEK İÇİN SEÇİMLERE GİRMELİ İMİŞLER..

Demokrat Parti seçimlere girmelidir diyenler oldu; girmemelidir diyenler oldu. Girmelidir diyenler hep Halk Partisindendi, girmemelidir diyenler ise Halk Partili değildi. Fakat her iki gurup da iddialarını iç politika ölçüleri ile isbata çalıştılar. Bunun bir tek istisnası var: Ahmed E[illegible] Yalman, Demokratların, bize Amerikanın verdiği kıymeti düşürmemek için, seçimlere girmesi lâzım geldiği noktasında ısrar etti durdu.

Hazret 29 Mart tarihli baş yazısında diyor ki: «Tehlike sadadından binlerce kilometre uzaktaki Birleşik Amerikaya bu kadar ağır mesuliyetleri kabul ettiren saiklerin başlıcası, topun ağzında bulunan biz, duymazsak ve icabını yapmağı bilmezsek, siyasî basiret ve olgunluk bakımından millete fena bir imtihan geçirmiş oluruz. Bize verilen kıymetin, ayakta duran ve harice karşı birliğini muhafaza eden tam bir millet olduğumuz içindir. Bu vaziyetimizi bu arada en zayıf değil, en kuvvetli şekilnde belirtmek millî menfaatlerimiz icabıdır.»

,Demek, Demokrat Parti ara seçimlere girmiyecek olursa, harice karşı millî birlik cephemiz bölünür ve Amerikanın bize verdiği kıymet de zail olurmuş.. Pek haklı olarak: Bundan Amerikaya ne? Demokrat Partinin seçimlere girip girmemesi bizim bir iç meselemizdir diyeceksiniz. Doğru. Halkçılar için de, Demokratlar için de, müstakil muhalifler için de doğru.. Fakat gel gelelim, bize Amerikan menfaatlerini koruyan bedelli asker gözüyle bakan Amerikalılar ve Yalman gibi Amerikan muhipleri için, hürriyetten de, demokrasiden de, seçim mücadelesinden de evvel, dolarcıkların korunması işi gelir.

KURDLA KUZU MASALI GİBİ

6 Nisan tarihli Cumhuriyette Nadir Nadi Demokratların ara seçimlerine girmemelerini ele almış dert yanıyor. Girselermiş heyecanlı bir gün yaşıyacakmışız; 21 Temmuzdanberi Halk efkârının ne tarafa kaydığını öğrenecekmişiz; Demokratların nerelerde, Halkçıların da hangi semtlerde sevildikleri malûmumuz olacakmış; hülâsa «ileri demokrasiye» - bunun gerisi ne çeşid şey acaba? - doğru bir adım daha atacakmışız. Halbuki Demokratlar seçimlere girmeyince bütün bu ileri şeylerin hiç biri olmadığı gibi halkın şevki de kırılmışmış..

Nadir Nadinin hakkı var. Kabahat hep şu bir türlü yola gelmiyen Demokratlarda. İleri demokrasi (?!) den vazgeçtik, bari ileri olmıyan demokrasimize ayak uydursalar. Onu da yapmıyorlar. Son zamanlarda bir de kafa tutmağa başladılar. Bütçe tenkidi onlarda, seçim kanununa itiraz onlarda. Anti-demokratik kanun lâfları falan filân hep onlarda. Bunlar yetmiyormuş gibi şimdi de seçimlere girmiyorlar. Bu kadarına tahammül edilmez doğrusu. Demokrasi elden gidecek yahu! Suyunuzu bulandırıyorlar; değil mi Nadir Nadi?

NİÇİN MİTİNG YAPIYORLAR?

Halk Partisinin Memleket isimli gazetesi, 6 Nisan tarihli baş yazısında: Niçin miting yapıyorlar? diye soruyor. Kim olduğunu bilmediğimiz baş yazar gazaba gelmiş, diyor ki: Mitingler ya bir halk zümresinin arzularını hükûmete bildirmek, ya da bir hareketi protesto etmek için yapılır. Demokratlar, hangi zümrenin ne türlü arzularını hükûmete bildireceklerdi, yahud neyi protesto edeceklerdi ki. İzmirde bir miting yaptılar?

Aman efendimiz! Protesto etmek kimin haddine düşmüş; arzıhale de kimsenin mecalı kalmadı. Malûm ya karşı tarafta kulaklar dıvar. Sağır sultana kim dert anlatabilmiş ki, Demokratlar anlatsın. İzmir mitingi sadece bir oyundu inirim. Malûm ya, Halk Partisi şu günlerde bir seçim oyunu oynadı. Ne de olsa serde kıskançlık var. O, seçim oyununa hazırlanırken, Demokrat parti de özendi. Bir oyun da ben oynıyayım dedi. Dedi amma, seçim oyunu oynamak ne mümkün? O, Halk Partisine mahsus bir oyundur. Çeyrek asırdanberi hep o oynar. Çaresiz Demokratlar seçime en benziyen oyunu seçtiler, biz de miting oynıyalım dediler. Maksadları tıpkı Halk Partisinin seçim oyunu gibi sessiz sadasız kendi kendilerine bir oyun oynamaktı. İşe bakın ki, para ile pulla zorla çağrılmadığı halde İzmir halkı oyuna katıldı. Fakat müsterih olunuz sizlerden bir istedikleri yoktur.

Zaloğlu RÜSTEM

HAFTANIN YAZISI

Onlara sorarsanız, bu memlekette Demokrasi ve Hürriyet, yok değil çok muş!

Siz, istediğiniz kadar Basın kanununun şu veya bu maddesinden, «Zabıta vazife ve salâhiyetleri» kanununun şu veya bu maddesinden, söz hürriyetine vurulan zincirden, yazı hürriyetine vurulan prangadan, sorgusuz sualsiz deliğe tıklımalardan, hesapsız kitapsız sürgüne gönderilmelerden, bazen kitaba uydurulan, bazen kitaba uydurulmalarına da lüzum görülmeyen tedhişlerden, tacizlerden, tehdidlerden, tazyiklerden, seçim kanunundan, tecemmüat kanunundan, ve hiç bir kanuna uymıyan hareketlerden yaka silkin, ve siz istediğiniz kadar delil, şahid, vesika, emmare, sekamet veya alâmet gösterin.. Onları bu memlekette demokrasinin, hürriyetin, en tabiî bir kısım insan haklarının, serbestçe söyleme, yazma, toplanma imkânlarının yokluğuna asla inandıramazsınız.

Hattâ, bu hakikatlere inanmaları şöyle dursun, onlar bu memlekette hürriyetin yokluğuna değil, bilâkis çokluğuna kanidirler. Ve imkân bulsalar, ellerimize, geceleri evlerimizde konuşabileceğimiz sözlerin bir listesini ve gündüzleri için de dolaşabileceğimiz sahanın bir haritasını sunacaklardır.

Nitekim, aşağıdaki satırları, dünkü «Anadolu» gazetesinin muhaliflerden bahis bir fıkrasında okuduk:

« Bütün başmakalelelerde kılıç gibi bir dil, bütün serlavhalarda atom gibi kelimeler, dünyayı ayaklandırıyorlar. Sonra da üstelik hürriyet yok diyorlar!..»

Gördüğünüz gibi onlara göre, bu memlekette hürriyetin darlığı değil, bolluğu vardır. Veböyle söyliyenler nerdeyse «bunun asıl yeri burasıdır!» diyerek, hürriyet heykelini «Nevyork» limanından kaldırıp «Ulus» meydanına dikeceklerdir.

Daha bir kaç gün evvel, «Recep Peker» in söylediğine göre, halen de yürürlükte bulunan Demokrasiye aykırı kanunlar vaktiyle, hükûmete, Ağrı isyanlarını, Kürd isyanlarını, Şeyh Said isyanlarını, irtica ayaklanışlarını önlemek imkânlarını kazandırmak ihtiyaciyle yapılmış.. Şimdi, çok şükür, bütün o isyanlar, köklerinden kurutulmuş bulunmaktadır. Fakat maalesef, vaktiyle o isyanların köklerini kurutmak maksadiyle kurulmuş olan bütün yasaklar hâlâ yürürlüktedir. Fıkrayı belki siz de duymuşsunuzdur: Vaktiyle, bir baş hekim, yeni devraldığı askerî bir hastahaneyi gezerken, müessese bahçesinin tenha bir köşesinde, süngülü bir nöbetçiye rastlamış. Ve zeki kafasını alabildiğine işletmesine rağmen, oraya süngülü bir nöbetçi dikilmesinin sırru hikmetini bir türlü kestiremediği için, muhatabından kendisine orada neyi beklettiklerini sormak zorunda kalmış..

Nöbetçi safiyetle dudak bükmüş:

« — Ne bileyim ben? Onbaşı dikti, ben de duruyorum!»

Çağırtılan onbaşının verdiği cevap, süngülü nöbetçinin sözlerinden daha tatminkâr olmamış. Zira o da:

« — Efendim, demiş, çavuşum, oraya bir nöbetçi dikmemi emretti, ben de diktim.»

Merakı büsbütün şahlanan mütecessis sertabip, onbaşıdan sonra çavuşu da sıgaya çekmiş. Ve görmüş ki, o nöbetçiyi niçin diktirdiğini çavuş da bilinemektedir. O da oraya bir nöbetçi diktirmek kumandasını teğmeninden almış, ve sebebini sormadan tatbik etmiştir...

Baş hekim, çavuştan sonra teğmeni, teğmenden sonra üst teğmeni, üst teğmenden sonra yüzbaşıyı, yüzbaşıdan sonra binbaşıyı dinlemiş. Fakat binbaşının verdiği cevap de neferle diğerleri tarafından verilenlerin hemen hemen tıpkısı olmuş:

— Efendim, oraya bir süngülü diktirmek emrini bendenize selefiniz verdi!..»

Baş tabip çaresiz, işin içinden çıkmanın yolunu, gidip onlara sorduğu suali bir de eski baş hekime tevcih etmekte aramış. Fakat maalesef, yeni baş hekimin içinden çıkmak istediği muammanın düğümünü, eski baş hekimin verdiği cevap da çözememiş. Zira o da:

« — Vallahi bilmem, demiş, ben vaktiyle bu hastahaneyi devraldığım zaman, orada bir süngülü nöbetçi görmüştüm. Selefimiz her halde makul bir sebebe dayanarak kurduğu bir usulü bozmamak için oraya bir süngülü nöbetçi diktirmek adedini ben de sürdürdüm!..»

. İki baş tabip, baş başa vererek:

« — Acaba bizden evvelki baş tabip oraya niçin bir süngülü diktirmişti?» diye düşünürlerken yanlarına yüz küsur yaşında bir ihtiyar sokulmuş. Ve hastahanenin yeni baş hekimine hitaben:

« — Efendim, demiş, affedersiniz. Yaptığınız tahkikatın tesadüfen şahidi oldum. Ben buranın en eski ve en ihtiyar sakini olduğum için, sizi istediğiniz hususta aydınlatabilecek durumdayım. Zira bu hastahanenin açılış merasiminde bulunanlardan sağ kalan bir ben varım!

Yeni sertabip merakla sormuş:

« — Yani sen, oraya niçin bir süngülü dikildiğini biliyor musun?..»

İhtiyar sükûnetle gülümsemiş, ve:

« — Elbette efendim, demiş, zaten buraya zatıâlinize onu arzetmiye geldim. Bu hastahane yeni açıldığı zaman, bahçesinde hava almıya çıkacak hastaların üzerlerine oturmaları için yapılmış tahta sıralar vardı. Fakat üzerlerine sürülmüş bulunan boyalar henüz kurumamış olduğu için, hastahane baş hekimliği, onlardan her birinin başına birer süngülü nöbetçi diktirdi. Bu nöbetçilerin vazifeleri, boyaları kuruyuncaya kadar, o sıralara hastaların oturmalarına mani olmaktı...

Sonradan, boyalar kurudu. O yasağa da, o yasağı infaza memur olan süngülü nöbetçilere de lüzum kalmadı. Fakat buna rağmen, o yasakcılar hâlâ, eski yerlerinde nöbet beklemektedirler. Hattâ sıralar sade kurumuş değil, çürüyüp büsbütün yok olmuş bulunduğu halde!..»

Bilmem, «Ağrı isyanı» nın «Şeyh Said isyanı» nın, «Kürd isyanı» nın bastırılışından yıllarca sonra, vaktiyle onlara karşı konulduğu iddia edilen kanunların ve yasakların hâlâ ayakta durmalarına bakıp da, yukarıdaki fıkranın garip nöbetçisini hatırlamamaya imkân var mıdır?

NACİ SADULLAH

ISTANBUL MEKTUBU

BAŞBAKANIN NUTKU

Başbakan 28 Mart Cuma günü Üniversite talebeleriyle konuştu. Bu konuşmasına devletçilik, milliyetçilik, milli hâkimiyet, demokrasi, hürriyet, sağcılık, solculuk gibi mefhumların ifratsız, mübalegasız ölçülerle anlaşılamadığından, bu itibarla bu mefhumların aydınlatılması gerektiğinden bahsederek başlıyan Recep Peker bu konuşmayı bilhassa milliyetçilik anlayışı üzerinde toplamaya çalışacağını söyledi. Din, mezhep ve ırkçılık gayreti gütmiyen bir milliyetçilik istediğimizi, ayrı dinden olan vatandaşlarımızı yalnız hukukî ve resmî hayatımızda değil, özel münasebetlerimizde de sıcak duygularla karşılıyacağımızı söyledikten sonra « insanlık tarihi yahudi düşmanlığını yirminci asır için bir ayıp olarak kaydedecektir» dedi. Milliyetçilik anlayışının sağa doğru feci bir ifratı olan ırkçılığın tamamen anti demokratik oluşundan bahseden Başbakan milliyetçilikle çatışmıyan ve kökü yurd dışında olmıyan sol cereyanların da sosyal adalete doğru gidişte faydalı olabileceğini belirtti. Sözlerini insanlık âleminin yeni bir yaklaşma ve anlaşma yoluna girmekte olduğunu söyleyip bitirdikten sonra Türk gençlerini Türk inkılâbının bekçileri, Türk istiklâlinin yapıcıları olarak selâmladı.

Üniversite talebeleri tarafından hararetle alkışlanan bu nutku biz de alkışlıyor, bütün aydınlarımızın bu kadar geniş, bu kadar ileri düşüncelerini istiyoruz. Bu isteğimizi bildirirken hükûmet kuvvetlerimizin de bu prensiplere hürmetkâr olmasını beklemek hakkımızdır sanırım.

ESNAFLARLA KONUŞMA

Başbakan Recep Peker yukarıda bahsettiğimiz nutku okuduğunun ertesi gün de esnaflarla görüştü; esnaf teşekkülleri mümessillerinin derdlerini dinledi. O görüşme esnasında yine milliyetçilik bahsine temas eden Başbakan milliyetçilik duygusunu bilhassa çıraklar üzerinde işlemek lâzımgeldiğini belirtti.

İZMİRE HAREKET

Başbakan en sonunda İzmire gitti. İzmirde olanları İzmirliler benden iyi bilirler. Onun için işin o tarafından bahsetmiyeceğim. Yalnız burada çıkan bazı gazetelerde bazı İzmir haberleri gördük. Kısaca onlara dokunmak istiyorum. Güya İzmir valisi Başbakanın karşılanma töreninde bütün memurların hazır bulunmaları için resmî dairelere tebliğler göndermiş. Güya o gün mektepler tatil edilmiş. Güya para ile sağdan soldan adamlar tutulmuş. Güya o adamlar o paraları hovardalıkta yemişler. Tabiî bunlara inanmıyoruz. Gerçe bir takım gayretkeşler, bir takım dalkavuklar yok değildir. Amma her halde İzmir valisi bu gibi hareketlerin halk üzerinde kötü tesirler icra edeceğini, saygının içten gelerek gösterileceğini, hiç kimsenin saygı göstermiye mecbur edilemiyeceğini, bu kadar lüzumsuz bir gösteriş uğruna amme hizmetlerinin, değil bir gün, bir saat bile geri bırakılamıyacağını bilir..

MİLLİYETÇİLİK

Başbakanın milliyetçilik duygusu üzerinde ne kadar büyük bir ehemmiyetle durduğunu yukarıdaki fıkralarda anlattım. Bu bahiste Başbakanla hemfikir olmıyacak bir Türk vatandaşı düşünemiyorum. Gel gelelim bazı kimselerin bu millete bazı şeyleri yakıştıramadıklarını görüyorum. Meselâ «hürriyet bizim millete yaramaz» diyorlar. Başka milletlere yarıyan hürriyet neden bizim millete yaramıyor? Biz başka milletlerden aşağımıyız? Milliyetçiliğin mühim bir şartı da milleti sevmek, onu başka milletlerden aşağı görmemek olsa gerek. Milletini bir çok şeylere lâyik görmiyen insanın milliyetçiliğine nasıl inanalım?

IRKÇILAR BERAAT ETTİ

Irkçılar beraat etti. Çünkü ırkçılık kanun nazarında suç değilmiş. Bu beraat kararından iki gün evvel de Başbakan ırkçılığın antidemokratik bir ideoloji olduğunu söylemişti. Irkçılığı suç saymadığına göre kanunlarımız mı antidemokratik acaba?

O. V. K.

Ben de Mebus oldum!..

Yazan : Zahide SAMSAM

Yattım, kalktım, oturdum, yürüdüm, ve habire:

« — Ben ne iş yapayım? Ben ne iş yapabilirim? » diye hayli düşündüm...

«Rainiz» in, «Mizah» da yaptığı nükteleri bittabi tekrarlamıyacağım için, müsaadenizle niçin esnaf, niçin tüccar, niçin avukat, niçin doktor, niçin muallim, niçin memur, niçin müteahhid, niçin diplomat, niçin mühendis, niçin bakkal, niçin amele olamıyacağımı anlatmaya lüzum görmüyorum...

Fakat bütün bu işleri yapamayışımın gülümseyerek hatırlamış olacağınızı sandığım nükteli sebepleri yüzünden, ben hiç bir şey olamıyacak mıyım?

Hep bilirsiniz ki, imkânsızlıklar ne kadar şiddetli olursa olsun bu cemiyette herkes için, mutlaka bir şey olmak, bir şey yapmak, münasip bir baltaya sap olmak, veya münasip bir kapıya balta olmak zarureti vardır.

O halde ben, yattığım kalktığım, oturduğum yürüdüğüm her yerde:

« — Ne iş yapayım? Ne iş yapabilirim?» diye düşünmekte mağzurdum.

Arıyan belâsını da, mevlâsını da bulur da, ben ne iş yapacağımı, ne iş yapabileceğimi bulamaz olabilirmiyim?

Nitekim, nihayet ne yapacağımı ben de buldum, ve Millet vekili oldum...

Vakıa ben: «Millet vekili oldum!..» diyorum amma, bunu söylerken, içinizden çoğunuzun ne olduğumu anlıyamadığınızdan eminim: Zira benim olduğum şeyin adına pek haklı olarak kiminiz «Millet vekili» , kiminiz «Saylav» , kiminiz «mebus» diyebilirsiniz.. Hattâ bu lisan kargaşalığında, bu işi yapanları, yahud isterseniz, bu işsizlikle geçinenleri «Depüte» kelimesiyle vasıflandıran züppeler bile vardır. Bu itibarla, hattâ onlar tarafından bile kolaylıkla anlaşılması için söyliyeyim ki ben dilimizin karmakarışık ve garip zenginliği sayesinde, bir taşta dört kuş vurdum, ve sade «Millet vekili» değil, ayni zamanda «Depüte» , «mebus» ve «Saylav» da oldum... Sizin işin bu kadarına pek şaştığınızı sanmıyorum: Zira hep bilirsiniz ki, insan «millet vekili» olunca «Depüte» , olur, « Depüte» olunca «Saylav» olur, «Saylav» olunca « mebus» olur, ve «mebus» olunca, bu saydıklarıma benzemiyen daha neler, neler olmaz...

Biliyorum şimdi siz bana:

« — Peki amma, bizim zannettiğinize göre, « millet vekili» , «Saylav» , ve ya «Mebus» olabilmek, insanın kendi ihtiyarına bağlı bir keyfiyet değildir!..» Diyeceksiniz. «İnsan kendi kendisine Mebus olabilir mi?» diyeceksiniz.

Fakat ben de size diyeceğim ki: « şu son seçimlerde, Halk Partisi namzedleri kendi kendilerine «Mebus» olmadılar mı?..»

Evet, tıpkı Halk Partisi namzedleri gibi benim de bakanım yok, sayanım yok, atanım çok olduğu için, sandıkları oyları doldurdum doldurdum millet vekili oldum...

Biliyorum, şimdi de siz:

« — Canım böyle şey olur mu?..» diyeceksiniz.

Filvaki eskiden olsaydı, sizin bu sualinize benim mantıken:

« — Hayır!..» cevabını vermem lâzımdı. Fakat kusura bakmayın. Mazur görün.. Ben artık Mebus olduğum için, hiç bir suale «Evet» den başka bir cevap veremem!..

Neden korkuyorlar ?

Benim ötedenberi merak ettiğim bir nokta var: Kendi kendime daima sorarım: Acaba söz ve yazı hürriyetini zincirleyen kanunları yürürlükte bulundurmak inadından bir türlü vazgeçmiyen iktidar partisi, vatandaşın tenkid hakkını, hangi hududa kadar tanımak niyetindedir?

Bu suale bir cevap bulabilmek ümidiyle, evvelki gün üşenmeden, «C. H. P. » gazetelerinden birinin yirmi yıllık kolleksiyonlarını karıştırdım: Zira tenkidin «C. H. P.» hükûmeti tarafından müsamahayla karşılanabilecek hududunu, ancak onun gazetelerinde bulacağım yazılardan anlıyabilirdim. Fakat maalesef gördüm ki, bütün o kolleksiyonlar hep, bu yurdu her bakımdan güllük gülistanlık gösteren pespenbe kasidelerle, saksakalarla, pöhpöhlerle, maşallah, ve inşallahlarla doludur.

Pardon, günahlarına girmemiş olmak için itiraf edeyim: Yalnız dünkü «Anadolu» ceridesinde, kahramanca yazılmış bir tenkid vardı:

Evvelki gece, Karşıyaka Halkevinde bir düğün varmış. Bu düğün gece yarısı biteceğine, saat ikiye kadar sürmüş. Bu yüzden, bir kısım vatandaşlar, uykularından mahrum kalmışlar. « Anadolu» ceridesine göre «İzmir» zabıtasının bu husustaki musamahakârlığı, şiddetle tenkid olunmaya müstahak bir keyfiyettir.

Bu satırları okuduktan sonra, Halk Partisi gazeteleri hükûmeti tenkid etmiyor, ve Halk Partisi hükûmet tenkide katlanamıyor diyemezsiniz sanırım. Ve sanırım ki, bu misale bakarak artık, başınıza iş açılmadan yapabileceğiniz tenkidin mahiyetini de, hududunu da yavramışsınızdır.

Halkın uyanmasına sebebiyet veren hâdiseleri bol bol ve şiddetle tenkid edebilirsiniz!

Bunu öğrendikten sonra, Halk Partisi iktidarının, muhalefete hürriyet vermek istemeyişinin sebebini kestirmek de oldukça kolaylaşıyor: İktidar hükûmetinden nasıl hürriyet vermesini istersiniz ki, o milletin beşiği başında, bir fedakâr ana şefkatiyle «uyusun da büyüsün!» ninnisini söyleyip dururken, muhalefet ha bire gürültü çıkarmaktadır! Bu itibarla, «Anadolu» gazetesi gibi iktidar hükûmeti de, halkın uykusunu kaçıracak gürültülerden yaka silkmekte mazurdur. Zira nutuk, kitap, gazete, beyanat, miting derken, muhalefet, maazallah, neredeyse milleti uyandıracak!

DÜNYADAN HABERLER

BARON DE ROTSCHILD MEMNUN DEĞİLMİŞ

Baron de Rotschild aslen Avusturyalıdır. Almanya Avusturyayı ilhak ettikten sonra Hitlercilere muazzam bir servet bırakarak Amerikaya hicret etmişti. Şimdi Baron Amerika tabiyetindedir; ve Avusturyayı Amerikalı olarak ziyaret ediyor. Sebebi ziyareti eski servetine konmakmış. Fakat şu küstahlığa bakınız ki, Baron de Rotschild eski vatanından yalnız elinde kalan mallarını değil, harpte harap olmuş olanların bedelini de talep etmektedir.

Vatanın apartmanlar, hisse senetleri, ve ticaret firmalariyle bağlı olanların çoğu, bu Avusturyalı Baron gibidirler. Tevekkeli değil besle kargayı oysun gözünü dememişler...

İSVEÇ POLİSİ ALMANLARLA İŞBİRLİĞİ ETMİŞ

Resmî makamların yaptırdığı tahkikat neticesinde İsveç millî emniyetinin Alman Gestaposiyle işbirliği ettiği meydana çıkmıştır. İsveç millî emniyeti Almanlara, Danimarkalı ve Norveçli milliyetçilerin faaliyeti hakkında gizli raporlar vermekle kalmamış; bizzat kendi vatandaşlarını gammazlamıştır. Bu arada İsveçin müstakil bir siyaset takip etmesini istiyen yirmi kadar vatanperverin isimleri Almanlara bildirilmiştir.

Gün geçtikçe İngiliz ve Amerikan nüfuzu altına giren memleketimizde Allah cümlemizi bu çeşid jurnalcılardan muhafaza buyursun.

Merak ediyoruz !

Güzel şeyler duymuştuk. Eski Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in teşebbüsüyle çıkmaya başlıyan ve memleketin fikir hayatında senelerce faydalı işler görmüş olan Tercüme Dergisi son bir kaç sayısını birleştirip bir « Demokrasi» sayısı halinde çıkmaya karar vermişti. Hattâ bu sayı için Üniversiteden ve basın âleminden yardımları istenen yazar arkadaşlarımız ellerinden geleni esirgemediler. Ayrıca bu sayının hazırlıklarının bundan aylarca evvel tamamladığını, hattâ derginin hemen basılabilecek hale geldiğini de duymuştuk. Aradan aylar geçti, mecmua çıkmadı. Neden acaba? Merak ediyoruz.

SİNAGOGLAR CAYIR CAYIR YAKILIYOR!

Hayır! Hitlerin iktidarda bulunduğu sıralarda Almanyada olan hâdiselerin bayatlamış hikâyesini tekrarlıyacak değiliz. Cayır cayır yakılan Sinagoglar Almanyada değil, İngilteededir. Son gelen haberlere nazaran İngiliz faşistlerinin lideri Mosley, tekrar faaliyete geçmiştir. Filistindeki tedhişçilere misilleme kisvesi altında İngiliz faşistleri, tecrübe darbelerini muhtelif şehirlerde beş altı Sinagoga ateş vererek indirdiler. Nazizmi yer yüzünden silmek için yapılan bir harp henüz sona erdiği şu günlerde, Mosley: «Tecrübeler benim ne kadar haklı olduğumu göstermiştir. Kendimi faşistliğe bugün dünden daha yakın hissediyorum» derken, muavini John Beckett de: «Alman nasyonal - sosyalist partisi benim nazarımda siyasî ve iktisadî kemalin timsalidir» demekten çekinmiyor.

Buna, İspanyada Franko rejiminin hâlâ yaşadığını; Cenubî Afrikada Smuts hükûmetinin açıkça ırkçı bir politika takip ettiğini; nihayet İngiltere ve Amerikanın son zamanlarda hep irticaı destekledikleri ilâve edilecek olursa, « faşizm hortlayor» diyenlere hak vermemek kabil değildir.

BAŞKAN TRUMANIN NUTKU VE TOJONUN SİYASETİ

Eski Japon başvekili Tojonun avukatı George Blevvett, müekkilini başkan Trumanın nutkuna dayanarak müdafaa edeceğini açıklamıştır. Blevvet'e göre bu nutuk müekkilinin ne kadar isabetli bir siyaset takip etmiş olduğunun en kuvvetli delilidir. Zira Tojo başkan Trumandan senelerce evvel Sovyetleri çenber içine almağı düşünmüş ve buna göre bir yol tutmuştu. Diğer japon harp suçlularının müdafileri de müekkillerini aynı şekilde müdafaa edeceklerini bildirmişlerdir.

AYAN AZASI O' DANİL'İN TRUMANIN YARDIM TEKLİFİ HAKKINDAKİ SÖZLERİ

Başkan Trumanın Türkiye ile Yunanistana yardımda bulunmak üzere yaptığı teklif bugün hâlâ muhtelif görüş ve fikirlerin karşılaşmasına vesile oluyor. Bu yardımların dünyayı yeni bir çıkmaza sürüklemesinden endişe edenlerin sayısı Amerikada her gün artmaktadır. Ayandan O'Daniel Trumanın yardım teklifini dünya sulhü ve bir suikasd olarak vasıflandırmış ve şunları söylemiştir: Amerika bu yolu tutmakla üçüncü bir dünya harbinin tohumlarını serpmiştir. Memleketimizin yakın bir zamanda yeni bir harbe sürüklenmesine intizar edebiliriz.

O'Daniel'in bu sözleri, geçen haftaki baş yazımızda ileri sürülen fikirleri tamamlıyor ve yardımın hakikî yüzünü aydınlatıyor.

AMERİKAN YARDIMININ ALTINDA CHURCHİLL'İN PARMAĞI MI VAR ?

Diplomatik çevrelerde Amerikan yardımının bir bakıma da Churchill'in parmağı ile yapıldığı söyleniyor. Deniliyor ki: Churchill, İngiltere İmparatorluğunun ancak iki koca büyüğü, Rusya ile Amerikayı çatıştırarak ayakta tutunabileceğine kanidir. Fultonda irad ettiği nutukta bunu kapalıca söylemişti. Şimdi Truman'ın nutku karşılaştırılacak ton'un nutku karşılaştırılacak olursa aradaki benzerlik derhal göze çarpar. Her iki devlet adamı da ayni noktadan hareket etmişler, ayni neticeye varmışlardır. Yalnız şu farkla ki Churchill Rusyaya karşı müşterek bir hareket tasavvur ederken, Truman bütün yükü tek başına taşımağa razı olmuştur.»

Bu söylentilerin hakikatlere ne kadar uyduğunu bilemeyiz. Yalnız muhakkak olan bir şey varsa o da, Amerikan siyaseti dünyayı üçüncü bir harbe sürükliyecek olursa bu umumî afetten ne İngiliz imparatorluğunun ne de Amerikan kapitalizminin pek umduklarını bulamıyacaklardır.

TEŞEKKÜR

« Zincirli Hürriyet» kendisini umduğundan çok büyük bir rağbetle karşılıyan sevgili okurlarına, İzmirde çıkan «Yeni Asır» , «Demokrat İzmir» , ve «Ticaret» gibi, intişarını tebrik etmek nezaketini gösteren gündelik refiklerine, ve basın ailesine karışmasını ayni dostane alâkayla karşılıyan diğer meslekdaşlarına candan bir samimiyetle teşekkür eder.

HİKÂYE

KULAK

YAZAN : Cevdet Kudret SOLOK

— 2 —

biraz daha alışmış, alıştıkça onu daha az çıkarır olmuş, es-
kiden geceleri çıkarırken şimdi yatarken de masekeyle yata-
ğa girmeğe başlamış, insan zamanla nasıl takma dişe alışır
da ağzının dizsiz hali kendisini rahatsız ederse, onu da mas-
kesiz yüzü günün birinde işte öyle gayritabii gelmişti.

Çocukluğu Abdülhamit devrine rastlıyan şube müdürü, o
devirde moda olan polis romanlarını okuyarak yetişmişti. Ha-
midin kendisi de bu türlü romanlara düşkün olduğu için o
devir yazıcılığının bu en tehlikesiz yolu epey kullanılmış, bir
çok eserler çevirme yoliyle Türkçeye geçmişti. Edebiyat-ı
Cedide'nin, hattâ Hüseyin Rahmi'nin sayılı okuyucuları ya-
nında büyük bir kalabalık hep bu romanlarla beslenmişti.
Bizim şube müdürü de işte onlardan biriydi. Polis mesleği-
ni seçişinde şüphesiz bunun büyük tesiri olmuştur. Şube
müdürü oluncaya kadar ne yapıp yapıp hiç değilse ayda bir
iki kitap okuyabilirdi, fakat şimdi işleri birdenbire o kadar
çoğalmıştı ki, imzalaması gereken kâğıtları, tahkikat evra-
kını, polis raporlarını okumaktan başını kaldıramaz olmuştu.
Bereket versin ki bu yeni işi ona sevgili romanlarını arat-
mıyacak kadar meraklı idi. Tahkikat evrakında öyle nokta-
lara rastlıyordu ki, değme romancı bu kadarını uyduramazdı;
hele bunlara keyfinin istediği gibi mâna vermek, ol-
mıyanı olmuş gibi kabul etmek, neticelere muhayyele yo-
liyle bir takım sebepler, sebeplere neticeler uydurmak elin-
de olduktan sonra romana ne lüzum vardı? Her hangi bir
takip işiyle vazifelendirilen sivil polisleri muntazam raporlar
yazmağa zorlar; sonra, gelen bu kâğıtları uzun uzun ince-
ler, kendi kendine bir takım sualler sorar, cevaplar vermeğe
çalışırdı.

« Filân kimse her gece saat tam on birde aptesanesinin ışığını yakıyormuş. Acaba neden? Bu sakın özel bir işaret olmasın!

« Filân kimse her gün sekizi çeyrek vapuriyle şehre iner, vapurda hep ayni yere otururmuş. Her gün sağ bacağını sol bacağının üstüne atarak oturduğu halde haziranın on ikisine rastlıyan pazartesi ile on dokuzuna rastlıyan pazartesi günleri sol bacağını sağ bacağının üstüne atarak oturmuş ve havada kalan ayağının ucunu da arasıra sol tarafa doğru sallamış.

« Filân kimse her gün Yenice sigarası kullanırken filân gün Bafra Maden kullanmış; Bakırköyün'den bindiği trende Sirkeci'ye kadar her gün altı sigara içtiği halde filân gün dört sigara içmiş; veya, sigarayı her gün yazısız ucundan yaptığı halde filân gün yazılı ucundan yakmış.»

Abdülhamit tahttan indirilmişti amma, onun idare usulü ufak tefek bazı değişikliklerle hemen hemen olduğu gibi yürütülüyordu. Yıllar yılı Hamit'in istibdadı ve baskısı altında kalan Türkiye nihayet o hale alışmıştı her halde, artık onu tabiî buluyor, o tarzın dışında başka türlü bir idarenin bulunabileceğini hiç kimse hatırına bile getirmiyordu. Yapılan bütün değişiklikler, başka sistemler koymak yolunda değil, eskisini zamanın ihtiyaçlarına göre yenileştirmekten ibaretti. Meselâ, hafiyelik kaldırılmıyordu, sadece hafiyeliğin usulü değiştiriliyor, daha asrî bir hale konuyordu. «Jurnal» yine bırakılıyordu da, yalnız adı değiştiriliyor, « rapor» , yahut da «makale» oluyordu: makale, bir nevi açık jurnal demekti.

İşte böyle bir çevrenin içinde yetişmiş bir adam olan şube müdürü, Ertuğrul hakkında yazılan kâğıdı eline aldığı zaman düşündü: «Hımm! madenki soruyorlar, öyleyse bunun içinde bir iş var!» O zaman bütün avcılık damarları ayaklandı, kâğıdın altına kırmızı kalemle ve iri harflerle TAHKİK! diye yazdı.

(SONU VAR

ZİNCİRLİ HÜRRİYET

Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden :
Mehmet - Ali AYBAR
Posta kutusu : İzmir 40
Basıldığı yer : Doganlar Basımevi — İzmir
Fiatı : 10 kuruştur

Dünya Siyasetinin muhtel inkişafları

Mehmet - Ali AYBAR

Moskova konferansı başlıyalı bir ay oldu. Henüz dikenli meselelerden hiç biri halledilmiş değild : Almanyanın hududları meselesi, hükûmet ve idare şekli, iktisadi rejimi ve tamirat işi oldüğu gibi duruyor. Avusturya dâvası ise, daha ele alınmamıştır bile. Konferansın yapa gı tek müsbet iş, Almanyada merkezi bir hükûmetin kuruluşuna doğru ilk bir adım sayabileceğimiz şu kararı almış olmasıdır: bundan böyle ajanlardan mürekkep bir büro, hükûmet işlerinde Berlindeki müttefikler komisyorıma yardım edecek - tir.

Bilânçonun parlak olmadığı muhakkaktır. Esasen dört büyükleri ayıran görüş ve menfaat farkları meydanda iken konferanstan bundan daha fazlası beklenemezdi.

Bizce Moskova konferansı - nın asıl şayanı dikkat tarafını, masa dışındaki görüşmeler ve tartışmaları teşkil eder.. Henüz konferans başlamazdan evvel dört büyüklerin görüşlerini az çok yumuşattığını öğrenmiştik. Deniliyor ki: Fransa. Rhur bölgesinin Almanyadan ayrılması noktasında artık ısrar etmiyecek, Sovyet Rusya, Almanyada merkezî bir hükümet kurulmasını istemek le beraber, eyaletlerin muhtariyetine rıza gösterecek; İngiltere, Şarki Poneronyanın ve Silezyanın, Yalta anlaşmaları gereğince Polonyaya bırakıl - masını kabul edecek; nihayet Birleşik Amerika da, Sovyetlere karşı sert bir siyaset takip etmeğe taraftar görünmekle beraber, anlaşma kapusunu da kapanuyacaktır. Bu haberlere, Danimarka, Belçika, Çekoslovakya ve Lüksenburgun ufak tefek hudud tashihleri ile iktifa edecekleri hakkındaki söylenenler de eklenince, Moskova konferansının istikbalini karanlık görmek içicn ortada ciddî sebep kalmıyordu. Hele Bevinin İngiliz Rus ittifakının uzatılması hakkında Stalinle başbaşa görüşmek arzusunu izhar etmiş olması; ve Marshallin Moskovaya hareket etmezden evvel, dört büyük - lerin Almanya üzerinde yirmi beş ilâ kırk senelik bir kon - trol kurmalarına taraftar bulunduğunu söylemesi ümidleri arttırıyordu. Bittabi bu demek değildi ki, Moskova konferansı bütün ihtilâfları derhal kökünden halledecek ve dünyayı beklediği sulhe ka - vuşturacaktır. Fakat bu de - mekdi ki, Moskova konferan - sında dört dış işleri bakanı karşılıklı bir anlayış zihniyle hareket edecekler ve her halde bir prensip anlaşmasına varacaklardır.

Fakat bu tahminleri alt üst edecek bazı hâdiseler oldu. Bir kere konferans açılır açılmaz, Sovyet Dışişleri Bakanı Molotof hücuma geçti: Kendi işgal bölgelerinde İngiltere ile Amerikanın, Postdam anlaş - ması hilâfına hareket ettiklerini söyledi. Bunu, Bevinin şiddetli bir makalesi takip etti. Derken, tam bu sırada Truman demeçte bulundu. Siyasi çevreler, Trumanın nutkunu Sovyet Rusyaya bir harp ilânı telâkki ettikleri için, Moskova konferansının akıbetinden endişe duyduklarını gizlemediler. Amma, bu tahmin de doğru çıkmadı. Konferans, sanki hiç bir şey olmamış gibi, kaplumbağa hıziyle yoluna devam etti.

Fakat bugün bir ölü noktaya gelmiş bulunuyoruz. Acaba yarın ne olacak? Bize öyle geliyor ki, resmi görüşmelerin seyrini değiştirmediği halde, Truma - nın demeci, dünya siyasetinde yeni bir takım inkişaflara yol açabilir. Bilmem dikkat etti - niz mi? Stalin, Bidau ile Bevini kabul ettiği ve her biriyle ayrı ayrı saatlerce görüştüğü halde, henüz Marshall'la karşılaşmamıştır. Bu sırf bir tesadüf eseri olabileceği gibi, Stalinin maksadlı bir ihmalinden, yahud Marshall'ın daha mülâkat talep etmemiş olmasından ileri gelebilir. Fakat ne olsa, Truman'ın Amerikan oyununu açığa vurması üzerine dört büyüklerden yalnız üçünün başbaşa konuşmuş olmaları bize mânalı görünü - yor. Dünyaya meydan okuyan bir Amerika karşısında, İngiltere Sovyet Rusya ve Fransanın birbirlerine yakınlık duymaları ihtimal dışında değil - dir.

Sovyetlerin böyle bir yakınlaşmaya dört elle sarılacakları aşikârdır. Çünkü hazırlanan üçüncü harbin kendilerine müteveccih olduğunu Sovyetler pek âlâ bilirler. Geri kalıyor Fransa ile İngiltere. Fransa da buna taraftar olur kanaatindeyiz. Çünkü Fransa dünyayı er geç üçüncü bir harbe sürükleyecek olan Super-emperyalist bir Amerikan siyasetini tutacak durumda değil - dir. O, şu aralık belki her milletten çok sulhe ve emniyete muhtaçtır. İngiltere için kat'i bir şey söylemek pek güçtür. Bevin İngiltereyi Amerikanın bir peyki haline getirmiştir. İngiltere bugün Amerikanın eline bakan bir memlekettir. Fakat buna rağmen bir İngiliz - Sovyet - Fransız yakınlaşması imkânsız değildir. Çünkü Bevinin şahsiyetsiz siyasetini tenkid eden yüz yirmi kadar işçi mebusunun görüşüne Trumanın demecinden ve Amerikan matbuatının İngiliz İmparatorluğunun mirasına konmak husussundaki tehalükünden sonra bazı muhafazakârlar da iştirak etmişlerdir. Bunun, yarın Bevini siyaset değiştirmeğe mecbur edecek kuvvette bir ceryan halini almıyacağını bugünden kimse kestiremez.

Böyle bir yakınlaşma nasıl bir netice verir? Kuvvetler arasında muvazene esasına dayanan siyaset, insanlığı asla sulhe götürmemiştir. Fakat bugün öyle kritik bir durumda bulunuyoruz ki, harp bütün kuvvetlerin tek tarafta toplanmasından çıkacaktır. Bunun için İngiliz - Sovyet-Fransız işbirliğinin gerçekleşmesini temenni edenlerdeniz.

Truman Dünyayı harbe sürükliyor

AMERİKANIN YARDIMI MESELESİ

Mr. Trumanın Türkiye ve Yunanistana yardım için kongreye yaptığı teklif hâlâ Ayan meclisi tarafından tasdik edilerek son şeklini almış değildir. Şimdiye kadar bu mesele gerek Ayan, gerek Mümessiller Meclisleri hariciye encümenlerinde uzun tetkiklere tabi olmuş, lehte ve aleyhte bir çok kimseler ve heyetler dinlenmiş, ve nihayet yapılan itirazlar dikkate alınarak Cumhurreisinin teklifi bazı tadilât ile Ayan umumî meclisine havale edilmiştir.

Bu teklife yapılan itirazların en mühimi Trumanın Birleşmiş milletler teşkilâtını hiçe sayarak ve onun nüfuz ve itibarını hiç kale almıyarak hareket etmiş olması idi. İki partinin hariciye işlerinde en ziyade sözü geçen iki lideri, Mr. Vandenberg (Cumhuriyetçi) ile Mr. Conally (Demokrat) bu itirazı önlemek için şöyle bir tadil teklifi ileri sürdüler. Türkiye ve Yunanistan süratle yardıma muhtaç oldukları için Amerika bir taraftan onlara yardım elini uzata dursun, fakat Birleşmiş Milletler teşkilâtı bu vazifeyi üzerine almak istediği veya yardımı bizzat yapmağa karar verdiği takdirde, Amerika derhal bu mesuliyeti ona devredecektir. Bu suretle Amerika adeta şimdi Birleşmiş Milletler teşkilâtı namına hareket etmekte, ve bu yardımı onun namına yapmaktadır. Çünkü bu teşkilât henüz böyle bir mesuliyeti yüklenecek surette hazırlanmış değildir.

Bu tadil ile Ayanda itirazların susturulacağı umulmaktadır Fakat Birleşmiş Milletler konseyinde bu mesele konuşulurken Rusyanın alacağı vaziyet çok merakı davet etmektedir. Çünkü Amerika bu kararını Birleşmiş Milletler teşkilâtına malûmat kabilinden haber vermiş bulunmaktadır. Sovyet murahhası Gronyco konseyde Amerikanın bu keyfi hareketini protesto etmiştir. Bu suretle Amerikanın Türkiye ve Yunanistana yardım kararı Amerika ile Sovyetler arasında yeni bir hâdiseye sebebiyet verecek gibi görünmektedir.

SOVYETLERİN VAZİYETİ

Amerikanın bu kararına Rusya zahiren ehemmiyet vermiyor gibi görünmekte, daha ziyade masum rolü oynamağa çalışmakta, dünyaya taarruzun Amerikadan gelmekte olduğu kanaatini vermeğe çalışmaktadır.

Filhakika Trumanın gerek bu yardım teklifi münasebetiyle yaydığı mesajı, gerek ondan sonra söylediği nutuk, Amerikanın Sovyetlere ve komünizme doğrudan doğruya harp ilân ettiğini, dünyanın her hangi bir tarafında komünizm hareketine karşı cephe almağa karar verdiğini gösterir. Bu bakımdan Amerikanın hareketi yeni bir Anti-komintern mihverinin kurulmakta olduğu kanaatini vermektedir. Amerika Sovyetlerin dışında kalan bütün devletleri bu mihvere çekmeğe karar vermiş görünüyor. Bunlardan bir kısmı şimdiden bu mihvere girmiş bulunmaktadır, bir kısmı da Amerikadan görecekleri yardım nisbetinde bu mihvere katılacaklardır. Aynı zamanda Amerika Almanyadan japonyaya kadar bütün memleketleri bu mihver etrafında teşkilâtlandırmakla meşguldür.

Yalnız bu meselede İngiltere ve Fransanın alacakları vaziyet çok mühimdir.

İNGİLTERENİN VAZİYETİ

Şimdiye kadar Bevinin takip ettiği siyaset Amerikanın kuyruğuna takılarak onun arkasından gitmekti. Fakat Bevinin bu siyasetine muhalif olan İşçi partisinin genç unsurlar Amerikanın bu kararından sonra Hariciye nazırına karşı daha sert bir vaziyet aldılar, ve Bevinin çekilmesini istemeğe başladılar.

İngiltere henüz kararını vermiş değildir. Labour partinin sol cenahı tazyikine devam etmekte, Bevinin çekilmesinde ve dış siyasetin sosyalist prensiplerine göre ayarlanmasında ısrar etmektedir. Son zamanlarda Bevinin Moskovadan döndükten sonra istifa edeceği hakkında bazı rivayetler de çıkmıştır. Bevin çekildiği takdirde yerine Sir Ctafford Crippsin geleceği söylenmektedir. Bu rivayet teeyyüd ederse o vakit İngiliz siyaseti yeni bir istikamet alacak demektir. Onun için İngilterenin vereceği karar ve alacağı vaziyet merakla beklenmektedir.

TÜRKİYENİN VAZİYETİ

Amerikanın yardım kararı ile en ziyade ilgili olan devlet Türkiye olduğu halde onun bu meseledeki vaziyeti passiftir. Ona ne yardım isteyip istemediğini soran vardır, ne de yardıma muhtaç ve razı ise bile bu yardımı hangi şartlarla kabule hazır olup olmadığı hakkında fikrini yoklayan. Amerika böyle bir yardıma kendi kendine karar veriyor, şartlarını kendisi tayin ediyor, yalnız Türkiyeye « sen kanını dökeceksin, ben de sana para vereceğim» demekle iktifa ediyor.

Halbuki Trumanın teklifi üçüncü bir harbin tohumlarını atıyor. Amerika artık doğrudan doğruya Rusyaya karşı cephe almış bulunuyor. Bu karardan sonra dünya kati olarak ikiye bölünmüş bulunuyor. Amerikan ricali icap ederse harpten de kaçınmıyacaklarını söylüyorlar. Demek ki Amerikanın Anti-commintern siyasetini tesbit edenler üçüncü bir harbi de göze almış bulunuyorlar. Bu harp ihtimaline karşı da Rusyanın hududu üzerinde bulunan küçük milletleri bu mihver içine alarak silâhlandırıyor ve hazırlıyorlar. Bu devletlerden biri de Türkiyedir. Türkiye böyle bir mihvere girmege, böyle maceraya atılmağa hazır mıdır? Bunu ne Türkiyeye soran var, ne de bu hususta Türk milletinin ne düşündüğünü anlamağa teşebbüs eden. Yalnız gazetelerin neşriyatından anlıyoruz ki C. H. P. nin ileri gelenleri Amerkan yardımını memnu niyetle karşılamışlardır. Fakat bizce millet bu meselede aydınlatılmış değildir. Böyle mühim bir karar vermeden evvel Milletin reyini almak lüzumuna kani olduğumuz için, baştakilerin kendi keyiflerine Türkiyeyi bu kadar ağır bir mesuliyet altına sokmalarını kabul etmiyoruz.

Vatan Millet Sevgisi

Hani bir söz vardır. Kraldan fazla kral taraftarı derler. Biz de onun gibi, Halk Partisinden fazla Halk Partisi taraftarıyız galiba. Öyle ya, bir siyasî partinin taraftarı olmak ne ile ölçülür? Olsa olsa, o partinin ümdelerine sadık kalma derecesiyle. Bakıyoruz, Halk Partisinin ileri gelenleri bu sadakatte günden güne geri gidiyorlar.

Bir zamanlar lâikdik. Yani din işleriyle devlet işlerini birbirinden ayırmıştık. Son günlerde bu prensibimizden vazgeçtik. Dine devletin müdahalesini kabul ettik, ortaya din tedrisatı diye bir şey çıkardık. Din olmadıkça ahlâkımız düzelemezmiş. Ne yapalım, tabii kabul edeceğiz. Demek ahlâkımızda bir bozukluk varmış ki böyle bir lüzumu duymuşuz.

Bir zamanlar inkılâpçı idik. Kılık kıyafette, dilde, dünya görüşünde, cemiyet anlayışında, sanatta, her şeyde ileri olmıya çalışıyorduk. Son din hareketlerinden sonra inkılâpçılıktan da vazgeçmek icabedecek. Meselâ tesettürü nisvana ihtiyaç hasıl olacak. Kadınlar çarşaf giyerken erkekler de şapka ile dolaşamaz ya! Tabii onlar da fese, sarığa, cübbeye dönecekler. Kuranıkerim ve ulumû diniye tedrisatı Lâtin harfleriyle olur mu hiç. Elbette Arap harflerini kabul edeceğiz. Kız talebeyle erkek talebe ayrı ayrı mekteplerde okutulacaktır. Tramvaylarda ka - dınlarla erkeklerin oturdukları yerler arasına perde gerilecek, muhallebicilerde kadınlar kısmı kafesle ayrılacak. Kimsenin mezhebine karışılmaz, herkes hangi mezhebe, hangi tarikata intisap etmek isterse bu arzusunda serbest bırakılacak. Bunun neticesi olarak da her tarikat kendi tekkesini açıp icrayı faaliyete başlıyabilecek. Şüphesiz ahlâkımız o zaman daha çok düzelir.

Bir zamanlar devletçi idik. Halk Partisinin en belli başlı neşir organı olan **Ulus gazetesinde boyuna güdümlü iktisadın (Ekonomie dirigee) müdafaası yapılır,** liberalizmin iflâs etmiş bir iktisad düzeni olduğu söylenirdi. Halbuki son zaman**larda yeniden liberalizme doğru gidiyoruz.**

Bir zamanlar Halkçıydık, Cumhuriyetçiydik. Son günlerde onlardan da vazgeçtik. Her halkçı hareketo kızıl diye damga vuruyor, her Demokrasi hamlesini solcu diye boğmıya çalışıyoruz. Kala kala bir milliyetçiliğimiz kaldı. O da elden giderse ne yapacağız, bilmem. Partisiz mi kalacağız dersiniz? Orasını da pek bilemiyorum; yalnız, bunları düşündükçe aklıma başka birşey geliyor. Vaktiyle vatan millet sevgisinden şüphelendikleri yurddaşları polis marifetiyle ayaklarına getirtir « Cumhuriyetçi misin, değilmisin; Halkçı mısın, değilmisin; milliyetçi misin, değil misin? ..» falan gibi sualler sorarlardı. Bunlardan bir tanesine «Hayır» diye cevap verdiğiniz mi yandığınızın. «Vatan haini» damgasını yediğinizin resmiydi. Bu son inkılâpların kahramanları vatan ve millet sevgisinin ölçüsü olan bu sualleri şimdi de lütfen kendilerine sorarlar mı?

Onun yüzünü ne zaman gördük ki!

«Cumhuriyet Halk partisi» nin ileri gelenleri, - yahut isterseniz, artık geriye doğru çok ileri gidenleri, - Türk Milletine «Hürriyet» verilmesine taraftar değillermiş. Ve onlar, bu Millete « Hürriyet » verilmesine aleytar oluşlarının mucip sebeplerini anlatırken şöyle buyuruyorlarmış :

« — Bu milletin başına ne geldiyse, «Hürriyet» yüzünden gelmiştir!..»

Evet, anladık, kabul ettik ki başımıza ne geldiyse «Hürriyet» yüzünden geldi... Fakat ne olur, dünya gözüyle, ölmeden, sürünmeden, sürülmeden, bari bir labzacık, bir kerecik biz de o mübareğin yüzünü görsek!..

ABONE ŞARTLARI

Seneliği :	500 Kuruş
Altı aylığı :	250 »
Üç aylığı :	250 »

İlan şartları idare ile kararlaştırılır.